

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi polji. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbnje založništvo.

List 8.

V Ljubljani, 15. aprila 1881.

Tečaj XXI.

Na delo tovariši! *)

„Viribus unitis“ z združeno močjo po prigovoru „Njih Veličanstva“ na delo za vero, dom i carja!

Tovariši na delo za vero! Sveta naša dolžnost tirja od nas odgojiteljev šolske mladine, da izročimo mladež nepopačeno i čisto, kakor prejeli smo jo od verne matere, naravne odgojiteljice svojih malih otročičev, v njeno naročje zopet nazaj.

§. 1. postave, s katero se ustanovljjujejo načela za poučevanje v ljudskih šolah, zahteva naj prvo, da odreja ljudska šola otroke tako, da bodo pobožni i нравni. V teh dveh besedah zapopadene so vse postave i načela za izrejo šolske mladine.

Poglejmo si nekoliko mladež, kar tiče se nravnega i pobožnega življenja, če izrejena je v resnici po teh načelih, od katerih odvisna je nje časna i večna sreča, ali pa nesreča? Na prvi pogled zapazimo že, da ne vède se šolska mladina tako, kakor zahtevalo bi se po pravici od nje. Prva napaka, ki nahaja se splošno med našo mladežjo, je izvanredna mlačnost do vsega, kar je Božjega; med otroci pogreša se sveti strah, tako zvana „otročja bogaboječnost“. Iz tega nastaja malomarnost do duhovskih i deželskih postav i prvi sad je zrel že na majhnem drevescu, ki jel je komaj odganjati mladike, i ta sad je — „nepokoršina“ i njena sestra „prevzetnost“. Strah Božji je začetek modrosti. Kdor ne boji se Boga, ne boji se tudi hudobnega duha, še manj pa človeka, in iz nepokorščine nastanejo potem vse druge pregrehe; to ti je tudi vzrok slabega vedenja emancipirane i skoraj neukrotljive današnje mladine. Kdo li za-

*) Povod k naslednjemu pozivu dala mi je večletna skušnja pri odgoji domače naše šolske mladine.

krivi pa vse to? Jeli je kriva temu šola, ali pa celo sam učitelj, ali pa domača izreja? — Pomislimo nekoliko, kako obnašamo sami se v raznih slučajih v šoli i zunaj šole, i našli bomo, da zamoremo pohujšati mladež tudi nehoté. Vsaka sama na sebi sicer nedolžna, a ne na pravem mestu i ne o pravem času izustena, nepremišljena beseda, vsaki nepreviden pogled, vsaka naj manjša človeška slabost, ako zapazi jo šolska mladina pri učitelji, zamore odvzeti mu spoštovanje i ljubezen i zadnje celo veljavo pri mladini. Naj bode pa učitelj še tako marljiv pri odgoji otrok, naj prizadeva si čisto seme naj lepših naukov posejati na še tako rodovitno zemljo, kaj mu koristi vse to, ako pride sovražnik po noči ter poseje mu med pšenico ljuliko, i ta sovražnik ni drug, kot slaba domača izreja, popačeni, malopridni svet i strupene knjige. — Domača izreja dan danes, žali Bog, čisto nič ne velja. Mesto, da delovali bi starši na to, da podpirali bi učitelja v izreji svojih lastnih otrok, podirajo temveč doma, kar sozida s teškim trudom učitelj na polji odgoje v šoli, in kar starši ne premorejo, pripomore jim pa hudobni svet i slabe, brezverne knjige. Vsim tem nezgodam zamoremo pa le na ta način v okom priti, da prizadevamo si z lastnimi, lepimi zgledi napeljevati mladino na pravo pot moralnega i pobožnega življenja v šoli i zunaj šole, i da začenjamo pisariti splošno pedagogične spise za ljudstvo i sicer v časnikih, ki čitajo jih tudi starši šolske mladine. Kaj koristi za občni blagor še tako izvrstni pedagogični spis, če ga pa čita sam učitelj, starši o tem pa nič ne vedó.

Na delo tovariši za domovino! Kakti vrli rojaci i zvesti domorodci, ter vestni ljudski odgojitelji, moramo skazati se posebno hvaležni domovini, da odgojujemo namroč sinove i hčerke njene na podlagi prave omike, i da skrbimo za duševni i telesni blagor, ter soznanimo jih s potrebnimi vednostimi. Pazimo pa tudi na to, da urijo se otroci ne samo v neobhodno potrebnih šolskih predmetih, temveč tudi v rečeh, ki rabili jih bodo v prihodnjem svojem kmečkem stanu, pripravljajmo jih toraj za kmete, pa v pravem i dobrem pomenu. Učimo jih saditi i cepiti drevesca, obdelovati polje, travnike i loge po umnih i praktičnih pravilih, da zemlja obdelana po njih rodila bode boljši i stoterni sad. Ne izpuščajmo otrok iz šole, dokler naučili se niso dobro brati, pisati i računiti, dečki pa tudi pravilno cepiti drevesa i družih neobhodno potrebnih naukov v kmetijstvu, dekleta pa v gospodinjstvu. Na ta način pridobili bodejo se tudi starši za dobro reč, i ne bode treba sè silo goniti njihove otroke v šolo, kajti, ako se kmetu šola prikupi, previdel bode sam nje korist i z veseljem pošiljal v njo svoje otroke. Naš kmet je praktičen, on zahteva le „facta“, sama beseda ne velja pri njem čisto nič. Bodimo pa tudi mi praktični, učimo se radi reči, s kterimi zamoremo sebi i blišnjemu izdatno koristiti, kajti čas je zlato, pa le dobro i pametno porabljeni čas. — Pri duševni

odgoji šolske mladine misliti moramo pa še na to, da le v zdravem telesu prebiva zdrava duša, da skrbimo namreč za zdravje telesno šolskih otrok i to že zarad tega, da bode domovina naša zamogla ponosna biti na svoje sinove tudi, kar tiče se njih trdne postave i čvrstega zdravja. Skrbimo toraj v šoli za čisti zrak, glejmo strogo na snago otroško, pazimo na to, da ne škodujejo zdravju učencev i učenk šolske klopi, z eno besedo ne bodemo morivci našega lastnega zaroda sé svojo malomarnostjo v teh zelo važnih rečeh.

Na delo tovariši za carja! Grozoviti strah prešine človeka, ako premišljuje dandanašno socijalno življenje. Povsod nahaja se prevzetni duh, ki zoperstavlja se božjim i deželskim postavam, ter upira se z vso močjo, podkopati i zadnje podreti ves stalni red, i na mesto tega postaviti na krmilo največji nered. Če je bilo kedaj potrebno skrbeti za to, da vcepi se mladini že v otroških letih ljubezen do očetnjave i do vladarja, je dandanes neobhodno potrebno, da izreja ljudska šola značajne i zveste podložne presvitlega cesarja, ter pokaže jim dejansko, da prava ljubezen do domovine obstoji prvo v tem, da ljubi vsak iskreno in odkritoserčno svojega vladarja, kakti največjega dobrotnika slehrnega državljana. — Da bode naše delovanje pa tudi v tej zadevi imelo pravi vspeh, pomislimo dobro stari pregovor, ki pravi: „ignoti nulla cupido“, kar ne poznam, tega ne morem tudi ljubiti. Učimo tedaj mladino spoznavati vladarja, kakti naj boljšega, občnega očeta mogočne naše „Avstrije“. Dobro pazimo prvo na to, da ne pogreša se poleg sv. križa v nobeni šolski sobi tudi slika „Njih Veličanstva“.

Navdušujmo drago šolsko mladež z domorodnimi povestmi i pesmi za vse, kar je v prid i pravo korist hiši habsburški. Z jedno besedo, dajmo cesarju, kar je cesarjevega, i Bogu, kar je božjega, i potem položiti zamoremo brez strahu tudi roko na srce i ne bode nam očitalo, da nismo storili vestno vsega, kar tirja od nas „vera, dom i car“.

Ant. Derganc.

Bernard Tomšič.

Druga večja epična (selska) pesem njegova je „Rut“. Povest iz svetiga pisma. Spisal v verzih Bernard Tomšič. Petje prvo, drugo in tretje. V „Zg. Danici“ 1855 l. 5 — 7. Vredništvo jo spremlja z opazko: „Prav hvaležni smo gospodu pisavcu za ta prelepi spév, kateri bo ena zmed nar svitlejših zvezdic slovenskega slovstva“.

Glasil se je pesnik po „Danici“ vže l. 1854 na pr. v l. 25 s čestitko: „Iskrene želje o godu milostiviga kneza, škofa Ljubljanskiga Gosp. Gosp. Antona Alojzja od bodočih farmanov Dragatuške nove fare dopernesene“ (Pri novi cerkvi delamo — Nevtrudeni, veseli; —